

**Handläggare**  
Chloé Girard Johnsson  
Telefon: 08-50801093**Till**  
Järva stadsdelsnämnd

## Handlingsplan för klimatanpassning av Stockholms stad

Yttrande till kommunstyrelsen, KS 2025/514

### Förvaltningens förslag till beslut

1. Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Järva stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering.

### Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat förslag om ny handlingsplan för klimatanpassning till Järva stadsdelsnämnd för yttrande. Handlingsplanen syftar till att identifiera åtgärder i form av aktiviteter för att stärka stadens arbete för ett klimatanpassat Stockholm. Förvaltningen är i huvudsak positiv till förslaget. Förvaltningen anser samtidigt att flera aktiviteter behöver tydliggöras vad gäller syfte, ansvar, rådighet, finansiering och tidplan. Det behöver även tydliggöras hur aktiviteterna förhåller sig till och samordnas med befintligt arbete inom risk- och sårbarhetsanalyser, beredskap och kontinuitetshantering samt hur ansvar och samverkan mellan nämnder och bolag ska säkerställas.

### Bakgrund

Stadsdelsnämnden har erhållit en remiss med förslag till ny handlingsplan för klimatanpassning för Stockholms stad från kommunstyrelsen som är en revidering av tidigare handlingsplan. Förslaget har förutom till Järva stadsdelsnämnd skickats till samtliga stadsdelsnämnder och facknämnder, kommunala bolag, andra kommuner i Stockholmsregionen, regionen, länsstyrelsen, trafikverket samt Storstockholms brandförsvaret. Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda den 27 oktober 2026.

### Ärendet

Handlingsplanen är stadens andra handlingsplan för klimatanpassning och syftar till att konkretisera arbetet med *Miljöprogram 2030* målområde 4, *Ett klimatanpassat Stockholm*. Målområdet omfattar två etappmål: *En stadsmiljö mer anpassad till ett förändrat klimat* och *Stärkt motståndskraft vid extremväder*.

Klimatanpassningsarbetet inriktas på att identifiera och hantera risker för liv och hälsa, samhällsviktiga funktioner och stadens egendom samt på att långsiktigt utveckla en mer robust och motståndskraftig stad. Arbetet omfattar både fysiska åtgärder för att hantera kända risker och långsiktig stadsplanering som stärker stadens anpassningsförmåga. Det har nära koppling till miljöprogrammets målområde 2, *Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck*, och målområde 3, *Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem*, där åtgärder ska utformas så att synergier tas till vara och klimatpåverkan inte ökar.

Delmålet *Stärkt motståndskraft vid extremväder* innebär att stadens nämnder och bolag arbetar med verksamhetsanpassning, utvecklar rutiner och genomför åtgärder för att kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet även vid extrema väderhändelser. Arbetet har nära koppling till stadens beredskapsarbete och risk- och sårbarhetsanalyser (RSA).

För att nå målen behöver även miljöprogrammets målområde 1, *En rättvis och inkluderande omställning*, införlivas. Handlingsplanen lyfter att klimatförändringarnas risker och konsekvenser påverkar olika grupper på olika sätt och att staden därför behöver beakta särskilt sårbara grupperns behov. Långvariga värmeböljor och perioder av torka innebär exempelvis särskilda risker för äldre med vårdbehov, små barn och personer med vissa funktionsnedsättningar. Även socioekonomiska förutsättningar påverkar människors sårbarhet, exempelvis för personer som bor trångt eller har begränsad tillgång till grönområden och vatten. För att klimatanpassningsarbetet ska bidra till en rättvis och inkluderande omställning behöver sådana perspektiv analyseras och vägas in vid prioritering och utformning av åtgärder.

Utöver miljöprogrammet hanteras och berörs frågor om klimatanpassning i stadens översiktsplan, säkerhetsprogrammet, investeringsstrategin, handlingsplan för god vattenstatus, handlingsplan för biologisk mångfald, trädpolicy och Stockholm stads dagvattenstrategi.

### Stadens klimatanpassningsprinciper

I handlingsplanen beskrivs sex klimatanpassningsprinciper, som syftar till att ge vägledning i stadens ej lagstyrda arbete och till att skapa samsyn mellan nämnden och bolag i detta arbete:

1. Utgå från en riskanalys: klimatanpassningsarbetet ska utgå från en analys som identifierar de mest överhängande klimatrelaterade sårbarheterna. Risker och negativa effekter

- för sårbara grupper behöver beaktas. Arbetet ska stärka en rättvis omställning.
2. Arbeta förebyggande och skadeavhjälpande, på kort och lång sikt: åtgärder kan vara fysiska åtgärder eller i form av verksamhetsanpassning. Tidsaspekten ska beaktas, om den ska vidtas omedelbart, på längre sikt eller även sättas i relation till livslängden hos en investering.
  3. Ställ kostnad i proportion till risk och nytta: kostnader ska stå i proportion till både omedelbara och långsiktiga risker och nytta nu och i framtiden. Genomförda åtgärder ska utvärderas.
  4. Sträva efter synergier: vid fysiska åtgärder på stadens mark och byggnader (t.ex. ny- och ombyggnation) ska behovet av klimatanpassning beaktas och följas av ett övervägande kring vilka åtgärder som är motiverade. Synergier men andra perspektiv (klimatomställning, biologisk mångfald, sociala värden) ska beaktas och gemensamma nyttor tillvaratas.
  5. Utgå från stadens rådighet och prioriteringar: resurser för klimatanpassning i befintlig bebyggelse fokuserar på åtgärder som skyddar liv och hälsa, stadens egendom, att förhindra allvarliga störningar i stadens samhällsviktiga verksamhet eller allmän intresse.
  6. Samverka och samarbeta, internt och externt: stadens nämnder och bolag uppmanas att samverka både internt och med externa parter när så behövs för att uppnå goda helhetslösningar och öka takten i klimatanpassningsarbetet i staden.

## Aktiviteter

Handlingsplanen innehåller 25 aktiviteter, uppdelade i fem teman. För varje aktivitet anges en huvudansvarig nämnd eller ett huvudansvarigt bolag. Övriga utpekade nämnder och bolag medverkar utifrån sitt verksamhetsansvar och omfattningen av deras arbete avgörs från fall till fall. Ansvariga nämnder och bolag ska arbeta in aktiviteterna i sina respektive verksamhetsplaner och i samband med detta föra en dialog med övriga berörda nämnder och bolag.

I tabellen nedan redovisas de teman och aktiviteter som berör stadsdelsnämnderna:

| Tema                       | Aktivitet                                                                                    | Ansvar    |
|----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Aktivitet 2 - Analyserande | Genomför verksamhetsspecifika klimat- och sårbarhetsanalyser                                 | Delansvar |
| Aktivitet 4 - Analyserande | Bryt ner krontäckningskartan i finare geografisk indelning utifrån förutsättningar och behov | Delansvar |

|                                                             |                                                                                                                                                                                        |             |
|-------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| Aktivitet 5 -<br>Arbetsätt och<br>processer                 | Ta fram stöd för bedömningen av när klimatanpassningsåtgärder kan motiveras av att det föreligger ett kommunalt allmänintresse                                                         | Delansvar   |
| Aktivitet 6 -<br>Arbetsätt och<br>processer                 | Ta fram arbetsformer för hur staden ska driva eller medverka i samverkansprojekt med externa aktörer gällande fysisk anpassning för att hantera skyfallsrisker                         | Delansvar   |
| Aktivitet 7 -<br>Arbetsätt och<br>processer                 | Identifiera var blå-grön-grå anläggningar kan anläggas i befintlig miljö                                                                                                               | Delansvar   |
| Aktivitet 9 -<br>Arbetsätt och<br>processer                 | Ta fram typlösningar för lämpliga anläggningskonstruktioner för hantering av skyfall, och en vägledning för vilka typer av ytor och anläggningar som kan nyttjas som översvåmningsytor | Delansvar   |
| Aktivitet 10 -<br>Arbetsätt och<br>processer                | Utveckla formerna för samordnade anläggningar för dagvatten- och skyfall vidare                                                                                                        | Delansvar   |
| Aktivitet 11 -<br>Arbetsätt och<br>processer                | Utveckla underlag och arbetsätt för att beakta risker för värme och torka i samband med planering och exploatering                                                                     | Delansvar   |
| Aktivitet 12 -<br>Arbetsätt och<br>processer                | Ta fram underlag som hjälper verksamheter i äldreomsorg, förskola, skola, socialpsykiatri och funktionshinderområdet att göra verksamhetsplanering för värmeböljor sommartid           | Delansvar   |
| Aktivitet 14 -<br>Utredningar                               | Utred alternativa bevakningslösningar i exploatering                                                                                                                                   | Delansvar   |
| Aktivitet 15 -<br>Utredningar                               | Utred alternativa bevakningslösningar i befintlig bebyggelse                                                                                                                           | Delansvar   |
| Aktivitet 16 -<br>Utredningar                               | Utvärdera om geotekniska risker kan bedömas med god tillförlitlighet utifrån befintlig kunskap och tillgängliga underlag. Föreslå och initiera relevanta utvecklingsarbeten            | Delansvar   |
| Aktivitet 17 -<br>Utredningar                               | Utreda möjliga insatser gentemot invånarna och besökare vid svår och långvarig värmebölja                                                                                              | Delansvar   |
| Aktivitet 19 -<br>Kommunikation                             | Skapa en gemensam kommunikation på klimatanpassningsområdet                                                                                                                            | Delansvar   |
| Aktivitet 20 -<br>Genomförande<br>och<br>erfarenhetsutbyten | Upprätta ett investeringsprogram för prioriterade skyfalls åtgärder och påbörja genomförandet                                                                                          | Delansvar   |
| Aktivitet 21 -<br>Genomförande<br>och<br>erfarenhetsutbyten | Åtgärder för ökad komfort i staden sommartid                                                                                                                                           | Delansvar   |
| Aktivitet 24 -<br>Genomförande                              | Genomför beredskapsåtgärder för att kunna upprätthålla                                                                                                                                 | Huvudansvar |

|                                                    |                                                                         |           |
|----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|-----------|
| och erfarenhetsutbyten                             | samhällsviktiga funktioner även i samband med extremväder               |           |
| Aktivitet 25 - Genomförande och erfarenhetsutbyten | Genomför förebyggande åtgärder för att förebygga skogs- och gräsbränder | Delansvar |

Utgångspunkten är att nämnder och bolag prioriterar, implementerar och budgeterar för genomförandet av handlingsplanen inom befintlig budgetram. Det ställer krav på att åtgärderna är kostnadseffektiva i förhållande till den nytta de ger. Möjligheterna till extern finansiering ska också undersökas.

Uppföljningen av handlingsplanen sker i samband med ordinarie verksamhetsplanering och uppföljning i verksamhetsplanen, tertialrapportering och verksamhetsberättelse. Handlingsplanen följs även upp genom miljöprogrammets årliga uppföljning.

Till stöd i klimatanpassningsarbetet finns det en skyfallsfunktion hos trafiknämnden och en funktion för värmebölja hos miljö- och hälsoskyddsnämnden.

### Barnrättsperspektiv

Handlingsplanen uppmärksammar barn, särskilt små barn, som en grupp som kan vara särskilt sårbar vid klimatrelaterade risker, framför allt vid värmeböljor. Handlingsplanen har flera aktiviteter som direkt berör miljöer och verksamheter där barn finns, bl.a. förskolor. I det fortsatta arbetet kan ett barnrättsperspektiv med fördel integreras i de riskanalyser som ligger till grund för prioritering av klimatanpassningsåtgärder. Det kan exempelvis innebära att särskilt beakta hur olika klimatrelaterade risker och åtgärder påverkar barn och att barnets bästa vägs in vid prioritering av åtgärder. Även barns möjlighet till delaktighet och inflytande kan beaktas i den mån åtgärderna rör deras livsmiljö.

### Funktionshinderperspektiv

Handlingsplanen identifierar personer med vissa funktionsnedsättningar som en grupp som kan vara särskilt sårbar vid klimatrelaterade händelser, exempelvis värmeböljor. Perspektivet är dock i huvudsak beskrivet utifrån sårbarhet. I det fortsatta genomförandet är det därför viktigt att även beakta tillgänglighet och användbarhet vid utformningen av klimatanpassningsåtgärder, så att åtgärderna inte skapar nya hinder eller begränsar möjligheten att använda stadens miljöer och funktioner. Detta är exempelvis relevant vid utveckling av multifunktionella ytor och omvandling av hårdgjorda ytor till gröna infiltrationsytor, där tillgänglighet och framkomlighet behöver beaktas och säkerställas.

### **Jämställdhetsperspektiv**

Handlingsplanen betonar att klimatförändringarnas konsekvenser kan skilja sig åt mellan olika grupper och att socioekonomiska och andra förutsättningar bör beaktas vid val och prioritering av klimatanpassningsåtgärder. Någon uttrycklig jämställdhetsanalys eller analys av hur klimatrelaterade risker kan påverka kvinnor och män olika finns däremot inte i handlingsplanen. I det fortsatta arbetet kan därför ett jämställdhetsperspektiv behöva beaktas för att undersöka om det finns könsskillnader i exempelvis exponering, sårbarhet och konsekvenser av klimatrelaterade händelser. Även faktorer som arbetsliv, omsorgsansvar, ekonomiska förutsättningar och användning av stadens miljöer kan vara relevanta att beakta där det är motiverat.

### **Ärendets beredning**

Ärendet har beretts inom avdelning Administration och stadsmiljö, med input från avdelningen äldre, funktionsnedsättning och socialpsykiatri och avdelningen främjande och förebyggande sociala insatser.

### **Förvaltningens synpunkter och förslag**

#### **Generella synpunkter**

Förvaltningen ställer sig generellt positiv till förslaget till ny handlingsplan för klimatanpassning. Det är positivt att handlingsplanen innehåller en tydlig faktadel som samlar relevant kunskap om klimatförändringarnas konsekvenser och behovet av klimatanpassning. Faktadelen bidrar till en gemensam kunskapsgrund för stadens fortsatta arbete. Förvaltningen anser att handlingsplanens avsnitt "Aktiviteter" kan förenklas genom att texten "miljöprogrammets mål utgör utgångspunkten" flyttas till en annan del av handlingsplanen. Avsnittet bör i stället fokusera på att tydligt presentera själva aktiviteterna.

Förvaltningen anser samtidigt att handlingsplanens aktiviteter i flera fall är övergripande och strategiskt formulerade och i högre grad beskriver vad som ska utvecklas än vilka konkreta åtgärder som ska genomföras. Det behöver därför tydliggöras vad som förväntas av respektive nämnd och bolag, särskilt när dessa anges som huvudansvariga eller medverkande/delansvariga. Det bör framgå vilka uppgifter och förväntningar som följer av de olika rollerna, vem som ansvarar för att initiera och driva arbetet samt hur samverkan och uppföljning ska ske. Detta är särskilt viktigt för stadsdelsnämnderna, som i flera aktiviteter har en medverkande roll men endast i begränsad utsträckning har rådighet över de åtgärder som kan behöva genomföras. Förvaltningen ser även behov av en tydligare tidsmässig struktur för genomförandet. Flera aktiviteter är

beroende av varandra eller av underlag och arbetssätt som ska tas fram inom andra aktiviteter. Det behöver därför framgå när olika aktiviteter förväntas genomföras och hur de hänger samman, så att nämnder och bolag får bättre förutsättningar att planera och prioritera sitt arbete.

Förvaltningen vill understryka vikten av att ansvar, rådighet och finansiering hänger samman. Detta gäller särskilt fysiska klimatanpassningsåtgärder i verksamheternas lokaler. Som inhyrande organisation saknar stadsdelsförvaltningen i många fall rådighet att genomföra investeringar i annans fastighet, även när fastighetsägaren är ett kommunalt bolag. Detta eftersom investeringsmedel endast får användas för tillgångar där förvaltningen har långsiktigt ägande och dispositionsrätt. Inte heller klimatinvesteringsmedel beviljas generellt för investeringar i/på annans fastighet. Samtidigt kan gränsdragningslistor ange att vissa åtgärder, exempelvis solskydd och växtlighet, åligger stadsdelsförvaltningen. Handlingsplanen bör därför tydliggöra hur ansvar och finansiering ska hanteras när en verksamhet identifierar behov av klimatanpassningsåtgärder men saknar rådighet att själv genomföra dem.

#### **Aktivitetsspecifika synpunkter**

Aktivitet 2: Förvaltningen ser behov av att tydliggöra hur verksamhetsspecifika klimat- och sårbarhetsanalyser (KSA) förhåller sig till det arbete som redan genomförs inom ramen för risk- och sårbarhetsanalyser (RSA). Det behöver framgå vilket mervärde KSA ska ge, hur analyserna ska hänga ihop och hur arbetet kan genomföras utan parallella processer eller onödigt dubbelarbete. Centralt stöd och vägledning bör tas fram för genomförandet. Det bör även tydliggöras hur särskilt utsatta grupper ska beaktas i analyserna.

Aktivitet 4: Aktiviteten behöver förtydligas vad gäller syfte, innehåll och ansvarsfördelning. Om aktiviteten omfattar framtagande och analys av data om krontäckningsgrad bör ansvarig funktion tydliggöras för att undvika parallellt arbete. Om aktiviteten även omfattar åtgärder för att öka krontäckningsgraden bör berörda bolag och andra aktörer med rådighet över marken inkluderas i aktiviteten.

Aktivitet 5: Förvaltningen ser positivt på att ett handläggarstöd tas fram för bedömningen av när klimatanpassningsåtgärder kan motiveras av ett kommunalt allmänintresse. För att säkerställa en enhetlig och praktiskt användbar tillämpning kan stödet med fördel innehålla relevanta bedömningskriterier och checklista.

Aktivitet 11: Aktivitetens syfte och konkret resultat. Formuleringen ”beakta risker” kan med fördel ses över och exempelvis ersättas med ”förebygga/förhindra risker” och vad som avses med att ”utveckla arbetssätt” behöver förtydligas. Det bör tydliggöras vilka befintliga underlag som ska sammanställas och framgå om aktiviteten ska resultera i exempelvis en checklista, rutin eller vägledning.

Aktivitet 12: Förvaltningen ser positivt på ambitionen att ta fram gemensamma underlag som stöd för verksamheternas planering inför värmeböljor. Ansvarsfördelningen behöver dock tydliggöras, särskilt när åtgärder är beroende av fastigheters tekniska och fysiska förutsättningar. Fastighetsnämnden, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och Skolfastigheter i Stockholm AB bör därför ges en tydlig roll i genomförandet. Samverkan mellan facknämnder, stadsdelsnämnder och fastighetsaktörer behöver tydliggöras. Underlagen bör även ge konkret stöd för verksamheternas agerande före, under och efter en värmebölja, inklusive ansvar för särskilt utsatta personer och verksamhetens kontinuitet. Kopplingen till beredskaps- och kontinuitetsplaneringen, särskilt kring ansvar, kritiska beroenden och när ordinarie hantering behöver övergå i särskilda åtgärder vid en långvarig värmebölja, behöver tydliggöras.

Aktiviteter 14 och 15: båda aktiviteter behöver tydliggöras i förhållande till varandra. För aktivitet 14 bör det framgå i beskrivningstexten att olika bevattningslösningar för planerade växter under exploateringen ska identifieras. För aktivitet 15 bör det tydliggöras om aktiviteten avser val av växtmaterial eller alternativa bevattningslösningar.

Aktivitet 17: Förvaltningen ser positivt på att handlingsplanen uppmärksammar behovet av insatser riktade till invånare och besökare vid svåra och långvariga värmeböljor. Aktiviteten behöver dock konkretiseras vad gäller möjliga insatser, ansvar och genomförande. Särskild hänsyn bör tas till grupper som är särskilt utsatta för höga temperaturer och information behöver vara tillgänglig i flera kanaler och även nå personer som inte använder digitala kanaler. Förvaltningens befintliga verksamheter, exempelvis mötesplatser för äldre, öppna förskolor och fritidsgårdar, kan utgöra viktiga kanaler för information och kunskap. Även här bör kopplingen till beredskaps- och kontinuitetsplaneringen tydliggöras, särskilt kring ansvar, kritiska beroenden och när ordinarie hantering behöver övergå i särskilda åtgärder vid en långvarig värmebölja.

Aktivitet 20: Ansvarsfördelningen behöver tydliggöras, inte bara för framtagandet av underlag och investeringsprogram utan även för genomförandet av de åtgärder som prioriteras.

Aktivitet 21: Aktivitetens rubrik bör ses över, eftersom erbjudande om dricksvatten och svalkande åtgärder inte främst handlar om ökad komfort utan om att minska exponeringen för höga temperaturer och förebygga negativa hälsoeffekter.

Aktivitet 24: Förvaltningen ser positivt på att beredskapsåtgärder för att upprätthålla samhällsviktiga funktioner vid extremväder lyfts i handlingsplanen. Aktiviteten ligger samtidigt nära det arbete som redan genomförs inom ramen för RSA och kontinuitetshantering. Det behöver därför tydliggöras vad aktiviteten tillför och hur identifierade risker ska omsättas i konkreta och uppföljningsbara åtgärder. Eftersom stadsdelsnämnderna anges som huvudansvariga behöver det också tydliggöras vilka åtgärder som förväntas (såsom fysiska åtgärder, inköp av lös utrustning och verksamhetsanpassningar), hur ansvaret fördelas mellan berörda nämnder och bolag samt hur åtgärderna ska finansieras. Aktiviteten bör även beakta långvariga extremväderhändelser där flera samhällsviktiga funktioner påverkas samtidigt och där konsekvenserna kan bli särskilt stora för utsatta grupper. Det behöver därför tydliggöras hur berörda aktörer ska samverka och fördela ansvar för att säkerställa att stöd kan ges till personer som behöver det vid en sådan händelse.

Aktiviteter 19 och 25: Förvaltningen föreslår att en kommunikationsplan tas fram för klimatanpassningsområdet, där samma begrepp och ordförråd används som inom ramen för beredskapsarbetet. En gemensam begreppsanvändning kan bidra till att undvika stuprör mellan områdena och skapa en tydligare och mer sammanhållen kommunikation, både inom staden och till invånarna. Information till invånarna om exempelvis eldningsförbud och gemensamma kanalval för hur informationen kommuniceras kan vara delar av en sådan kommunikationsplan.

Toni Mellblom  
Stadsdelsdirektör  
Järva stadsdelsförvaltning

Jonas Eliasson  
Avdelningschef  
Järva stadsdelsförvaltning

## **Bilagor**

1. Följebrev Remiss av Handlingsplan för klimatanpassning av Stockholms stad
2. Handlingsplan för klimatanpassning av Stockholms stad

3. Stadsdelningskontorets tjänsteutlåtande (Godkänd - R 1) KS  
2025/514 Handlingsplan för klimatanpassning av  
Stockholms stad

## **Attesterat av**

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

| <b>Namn</b>                      | <b>Datum</b> |
|----------------------------------|--------------|
| Toni Mellblom, Stadsdelsdirektör | 2026-10-15   |
| Jonas Eliasson, Avdelningschef   | 2026-10-15   |